

PROBLEMATYKA KONSERWATORSKA I ZAŁOŻENIA OCHRONY OBIEKTÓW DAWNEGO KL AUSCHWITZ-BIRKENAU

*Conservation issues and assumptions for the protection of
objects of the former KL Auschwitz-Birkenau*

Jolanta Banaś-Maciaszczyk, Rafał Pióro***

ABSTRACT: The article presents a scale and challenges of the protection and preservation of the former German Nazi Auschwitz-Birkenau concentration and extermination camp.

The sequence of actions taken in order to preserve the site from the moment of the museum foundation in 1947, through establishing the professional conservation laboratories in 2003, to the first works carried out within the extensive long-term conservation program (Master Plan for Preservation) in the period 2012–2016, has been described in the synthetic and cross-sectional manner.

The authors point to main directions and principles, the rules that were applied by the following generations responsible for preservation of the former camp. They specify also the current conservation guidelines formed on the basis of the experience from the works performed in the period 1947–2002, that were later revised and specified by

the team of certified conservators employed by the museum.

The article indicates the most significant events related to the protection and preservation of the former camp and mentions some selected conservation projects that were carried out on the basis of the present conservation guidelines.

Auschwitz is an example which shows that thanks to the early steps taken and later consistently implemented, the authenticity of this place has been successfully maintained. Those actions enabled also to develop mechanisms for long-term planned conservation.

KEY WORDS: the Auschwitz-Birkenau concentration camp, preservation of the former Auschwitz-Birkenau camp, conservation issues concerning the Auschwitz-Birkenau objects and structures.

W kontekście dyskusji o zachowaniu dziedzictwa kulturowego XX w. dawny obóz Auschwitz-Birkenau jest obiektem absolutnie wyjątkowym. Utworzony przez Niemców w połowie 1940 r. na przedmieściach okupowanego Oświęcimia stał się największym miejscem zagłady w czasie II wojny światowej. Niemal kompletny zespół dawnych obozów KL Auschwitz I oraz KL Auschwitz II-Birkenau zachował się do chwili obecnej. Z czasem miejsce to stało się najbardziej znanym i najważniejszym symbolem Szoa oraz całego mechanizmu działania nazistowskich obozów koncentracyjnych i zagłady. Można stwierdzić z całym przekonaniem, że dzięki temu, że miejsce to – będące dowodem tragicznej historii zagłady – zostało zabezpieczone i objęte ochroną wkrótce po wyzwoleniu dotrwało w stanie prawie kompletnym do dnia dzisiejszego. Dzięki świadomości uniwersalnej wartości tego miejsca, a także wcześniej podjętym oraz konsekwentnie realizowanym staraniom o zabezpieczenie pozostałości po Auschwitz możemy mówić o miejscu zachowanym w swym autentyzmie do dziś dnia.

* Conservator, Auschwitz-Birkenau Memorial and Museum,

** Deputy director of the Auschwitz-Birkenau Memorial and Museum,

<https://orcid.org/0000-0002-1797-7307>,

Wśród działań podjętych dla zachowania Auschwitz kluczowymi momentami było: utworzenie na mocy ustawy Muzeum, wpis na Listę światowego dziedzictwa UNESCO oraz wpis do rejestru zabytków.

Od 2 lipca 1947 roku teren dawnego obozu Auschwitz–Birkenau podlega ochronie: Tereny byłego hitlerowskiego obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu wraz z wszelkimi znajdującymi się tam zabudowaniami i urządzeniami zachowuje się po wsze czasy jako Pomnik Męczeństwa Narodu Polskiego i innych Narodów¹. W 1979 roku teren dawnego KL Auschwitz–Birkenau został wpisany na Listę światowego dziedzictwa UNESCO, gdzie obecnie funkcjonuje pod nazwą Auschwitz Birkenau, niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940–1945). Jest to jedyny obóz koncentracyjny i zagłady wpisany na Listę światowego dziedzictwa UNESCO jako symbol okrucieństwa, który musi być chroniony dla zachowania pamięci i ku przestrodze.

Ochroną konserwatorską w rozumieniu prawa ochrony zabytków w Polsce były niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady Auschwitz – Birkenau objęty został w 1995 roku, kiedy to pod numerem A-714/95 do rejestru zabytków został wpisany teren byłego obozu koncentracyjnego KL Auschwitz – Birkenau w Oświęcimiu i Brzezince wraz z historycznymi ogrodzeniami, wszystkimi zabudowaniami i urządzeniami, które związane były z funkcjonowaniem obozu, a znajdują się na terenie objętym wpisem².

To, co charakterystyczne dla Auschwitz, to ogromna skala i różnorodność obiektów. Obszar Miejsca Pamięci Auschwitz-Birkenau objęty opieką konserwatorską to 191 hektarów terenu, na którym zachowało się do dnia dzisiejszego 155 budynków, ponad 300 ruin, w tym ruiny komór gazowych i krematoriów, kilometry ogrodzeń, dróg, rowów melioracyjnych, a także tory kolejowe z bocznicą i rampą wyładowniczą oraz historyczna zieleń.

¹ Ustawa z dnia 2 lipca 1947 r. o upamiętnieniu męczeństwa Narodu Polskiego i innych Narodów w Oświęcimiu, Dz. U. Nr 52, poz. 265.

² Decyzja w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków z dnia 02.08.1995 r.

Fot. 1. Zdjęcie lotnicze Auschwitz I i Auschwitz II-Birkenau wykonane przez aliantów w 1944 r.

W zbiorach Muzeum znajduje się ogromna kolekcja osobistych przedmiotów należących do ofiar Auschwitz. To ponad 100 tys. butów, tysiące okularów, szczoteczki i garnków, kilka tysięcy waliz, a także setki taśesów, obozowych pasiaków, protez, ortez jak również wiele innych przedmiotów osobistych. Zachowały się także przedmioty związane z funkcjonowaniem samego obozu, w tym obiekty służące niegdyś procesowi zagłady (np. puszki po cyklonie B czy elementy pieców krematoryjnych), a także przedmioty związane z codziennym życiem, pracą więźniów i funkcjonowaniem w warunkach obozowej rzeczywistości. Liczną grupę obiektów stanowią również zabytki archeologiczne. Zachowały się także historyczne dokumenty, w tym dokumenty administracji obozowej, podobozów Auschwitz, materiały ruchu oporu, korespondencja obozowa więźniów, negatywy i fotografie.

Filozofia myślenia o zachowaniu Auschwitz ewoluowała w czasie. Bezpośrednio po wyzwoleniu priorytetem było zabezpieczenie i zachowanie wszystkiego, co pozostało po byłym obozie. Niezwykle trudnego zadania, jakim było zabezpieczenie ogromnego terenu wraz z istniejącymi wówczas zabudowaniami oraz mienia pozostałego po funkcjonowaniu obozu i ofiarach, początkowo podjęła się grupa byłych więźniów KL Auschwitz. Dzięki nim także podjęto wówczas wiele najważniejszych decyzji w dyskusji o sposobie zachowania miejsca i obiektów oraz upamiętnienia ofiar. W latach 50- i 60 XX w., głównie ze względów dydaktycznych oraz dla uczytelnienia skali i sposobu funkcjonowania obozu w koncepcji zachowania dopuszczano nieliczne rekonstrukcje wybranych obiektów, które po wojnie się nie zachowały lub zachowały się niekompletne. W tym duchu dokonano rekonstrukcji np. 11 wież

wartowniczych wokół dawnego obozu Birkenau³ czy też częściowej rekonstrukcji krematorium nr I⁴. W tamtym okresie pojawiały się różne koncepcje postępowania z terenem i obiektami dawnego obozu. Najbardziej skrajne z teorii zakładały całkowity brak ingerencji, który z czasem miałby doprowadzić do naturalnego rozpadu substancji obiektów byłego obozu.

Ostatecznie jednak uznano, że wszelkie działania konserwatorskie powinno determinować podstawowe założenie jakim jest traktowanie obiektu jako dokumentu współczesnej historii zbrodni, która wydarzyła się w tym miejscu. W taki właśnie sposób postrzegane są wszystkie pozostałości dawnego kompleksu KL Auschwitz-Birkenau – zarówno teren i zachowane na nim obiekty, jak również przedmioty związane z funkcjonowaniem tego miejsca i ofiarami obozu.

Obecnie najważniejszymi założeniami działań mających na celu zachowanie Miejsca Pamięci są: konserwacja stanu zastałego, zasada minimalnej ingerencji oraz ucztylnienie i wyeksponowanie stanu z okresu funkcjonowania obozu. Konsekwencją przyjęcia powyższych założeń jest rezygnacja z działań, które mogłyby doprowadzić do zatarcia lub zniekształcenia obiektów – dokumentów tragicznej historii, która się w tym miejscu wydarzyła. Założenia te dotyczą zarówno terenu i zachowanych na nim obiektów budowlanych, jak również działań podejmowanych przy konserwacji muzealiów i archiwaliów.

W praktyce konserwacja obiektów historycznych dawnego KL Auschwitz bazuje na podstawowych zasadach konserwatorskich obowiązujących w przypadku konserwacji dzieł sztuki. Zasadniczą różnicą wynikającą z traktowania obiektu jako dokumentu jest brak działań o charakterze estetycznym, rezygnacja z wszelkich rekonstrukcji oraz prac, które nie są absolutnie konieczne dla zachowania obiektu. Wypracowane zostały szczegółowe wytyczne konserwatorskie, które determinują wszelkie działania prowadzone w historycznych obiektach Muzeum, w tym również działania techniczne – roboty budowlane oraz prace polegające na bieżącej konserwacji i zabezpieczeniu obiektów. Prowadzenie prac konserwatorskich w duchu powyższych założeń wymaga, aby zaplanowane zabiegi były celowe i ograniczone do niezbędnego minimum. Obiekt powinien być maksymalnie zabezpieczony, a ingerencja praktycznie niezauważalna. Aby możliwe było wypracowanie szczegółowych rozwiązań dla konkretnych realizacji konserwatorskich, konieczna jest koordynacja tychże działań przez osoby odpowiednio przygotowane merytorycznie, świadome wartości samego obiektu-dokumentu oraz celu, jakiemu ma służyć konserwacja w tym właśnie miejscu. Ogromne znaczenie w przypadku obiektu historycznego w związku z zasadą czytelności i odróżnialności ingerencji ma dokumentacja prowadzonych prac, gdzie wskazane zostają wszelkie ingerencje i zmiany niezbędne dla trwania obiektu.

Mówiąc o konserwacji w Miejscu Pamięci mamy na myśli wszystkie te procesy, które pozwolą zachować historyczne obiekty jak najdłużej. W przypadku konserwacji obiektów budowlanych trudno mówić wyłącznie o zabiegach konserwatorskich, ponieważ działania prowadzone są kompleksowo, a cały proces zakłada zazwyczaj przeprowadzenie zarówno robót budowlanych, jak i prac konserwatorskich. Działania te – wzajemnie się przenikając i uzupełniając – dają efekt optymalnego zabezpieczenia obiektu. Sposób postępowania z konkretnym obiektem zależy od szeregu czynników,

³ W. Smrek, *Dziesięć lat prac konserwatorskich w Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau* [w:] *CHRONIĆ DLA PRZYSZŁOŚCI*, K. Marszałek (red.), *Chronic dla przyszłości*, Oświęcim 2003, s. 47.

⁴ B. Rymaszewski, *Granice ingerencji muzealnej i konserwatorskiej w Muzeum i Miejscu Pamięci Auschwitz* [w:] *CHRONIĆ DLA PRZYSZŁOŚCI*, K. Marszałek (red.), *Chronic dla przyszłości*, Oświęcim 2003, s. 30.

spośród których najważniejszym jest oczywiście stan zachowania, nie bez znaczenia są jednak również: funkcja budynku oraz jego przeznaczenie. Nie wszystkie obiekty dawnego kompleksu Auschwitz-Birkenau dotrwały do dnia dzisiejszego w niezmienionej formie. Budynki pełnią różne funkcje, w tym również wystawiennicze czy administracyjne. W historycznych budynkach znajdują się także magazyny, w których przechowywana jest olbrzymia kolekcja obiektów poobozowych i dokumentów, którym należy zapewnić optymalne warunki przechowywania. Wnętrza tych obiektów od początku istnienia Muzeum ulegają stopniowym, aczkolwiek świadomym przekształceniom – z uwagi na pełnione funkcje. Mimo ingerencji we wnętrza tych obiektów, elewacje przez lata pozostały nietknięte.

W opozycji do obiektów częściowo przekształconych należy postawić te do których po wyzwoleniu obozu nie wprowadzono dodatkowych funkcji, z którymi wiązałyby się istotna ingerencja. Są to tzw. obiekty rezerwatowe, szczególnie ważne z uwagi na stan zachowania, w przypadku których ingerencja po wyzwoleniu obozu była najczęściej minimalna. W tym przypadku mamy do czynienia z obiektami o największej wartości dokumentalnej. Do takich obiektów zaliczamy na terenie dawnego Auschwitz I bloki o nr 2, 3, 8, 10, 11 i 28 oraz wszystkie – z wyjątkiem częściowo zrekonstruowanego po wojnie budynku Sauny – budynki zachowane na terenie dawnego Auschwitz II-Birkenau.

Zasada maksymalnego poszanowania substancji obiektu i minimalnej ingerencji stosowana jest podczas wszystkich, również bieżących działań realizowanych na obiektach, ale szczególnie ważna staje się w przypadku działań prowadzonych w obiektach rezerwatowych. Przyjęto, że każdorazowo, zarówno podczas bieżącej konserwacji, jak i podczas przygotowywania kompleksowych projektów budowlano – konserwatorskich przy formułowaniu zakresu prac koniecznych do wykonania należy kierować się następującymi wytycznymi⁵:

1. Wszystkie planowane prace powinny być podporządkowane zabytkowemu charakterowi obiektu i wykonane z poszanowaniem substancji zabytkowej.
2. Wszystkie projektowane działania powinny w jak najmniejszym stopniu ingerować w zachowaną historyczną strukturę, przestrzeń, konstrukcję i formę obiektu.
3. Zakłada się, że nie będzie się dokonywało rekonstrukcji o charakterze estetycznym.
4. Ochronie podlegają wszystkie zachowane elementy pochodzące z okresu funkcjonowania obozu. Zostaną one w maksymalnym stopniu odsłonięte i poddane zabiegom konserwatorskim. Chronić należy także ślady zniszczeń i wszelkich ingerencji, które powstały lub mogły powstać w czasie funkcjonowania obozu.
5. Powinno się dążyć do wyekspozowania stanu z czasów funkcjonowania obozu, odpowiednio dobierając środki tak, by nasze działania nie uszczupliły, w żadnym stopniu wartości historycznej i dokumentalnej obiektu.
6. Zakłada się przeprowadzenie pełnej konserwacji technicznej mającej na celu powstrzymanie procesów niszczenia, a także usunięcie wadliwych skutków wcześniejszych napraw zniekształcających odbiór obiektu.
7. Planowane kompleksowe prace powinny w skuteczny sposób zabezpieczyć całą substancję obiektów

⁵ Na podstawie: Jolanta Banaś, Ewa Cyruлик, Aleksandra Papis, Rafał Pióro, *Programy konserwatorskie dla bloków o nr inw. A-2 i A-3, Część pierwsza – Wprowadzenie*, Dział Konserwacji PMA-B w Oświęcimiu, 2007, (prace niepublikowane); Anna Łopuska, *Założenia konserwatorskie dla baraków murowanych na odcinku BI dawnego KL Auschwitz II-Birkenau*, Oświęcim 2014, (prace niepublikowane).

oraz spowolnić procesy naturalnego starzenia, a także złagodzić lub powstrzymać degradację ze strony czynników zewnętrznych.

8. Obszary o nieodwracalnie utraconych wartościach historycznych, stanowiące tło dla elementów zachowanych, powinny być im podporządkowane, podkreślając ich obecność.
9. Prace związane z wprowadzeniem nowych elementów powinny ograniczać się do koniecznego minimum, niezbędnego dla zachowania obiektu lub jego elementu. Powinny one zostać wprowadzone w sposób umożliwiający odróżnienie ich od elementów historycznych.
10. Projektowane, konieczne do zabezpieczenia i ochrony obiektu instalacje wewnętrzne, powinny być umiejętnie wkomponowane w istniejącą strukturę budynku. Możliwości takie dają między innymi istniejące podłogi drewniane, przewody kominowe, piony odpowietrzające czy instalacje wodno-kanalizacyjne.
11. Planowane prace powinny być wykonywane z wykorzystaniem najnowszych możliwości technologicznych, z maksymalną ochroną pozostałej i jeszcze zachowanej substancji, przy zminimalizowaniu dodatkowych, widocznych elementów wprowadzanych w celu jej ratowania, uczytelnienia i udostępnienia do zwiedzania.
12. Zniszczone elementy oryginalne mogą zostać zakwalifikowane do wymiany tylko wówczas, gdy ich stan zagraża konstrukcji całego obiektu i kiedy nie ma możliwości odpowiedniego wzmocnienia tych elementów.
13. Traktując poszczególne elementy obiektu indywidualnie, powinno się w toku prowadzenia prac usuwać wyłącznie nawarstwienia nie pochodzące z okresu działalności obozu.
14. Elementy, co do których nie jest możliwe określenie czasu pochodzenia, a istnieje prawdopodobieństwo, że pochodzą one z okresu funkcjonowania obozu, traktować należy jak historyczne zachować i poddać konserwacji.
15. Konieczne dla zabezpieczenia obiektu nowe elementy muszą zostać wprowadzone w sposób pozwalający na odróżnienie od historycznych elementów obiektu.
16. Zakres uzupełnień i wymiany elementów powinien zostać dokładnie opisany i oznaczony graficznie w dokumentacji powykonawczej, a ewentualne przeprowadzane na obiektach zabiegi powinny być realizowane w sposób ujawniający czas ich wykonania.

Jednym z ważniejszych przykładów realizacji konserwatorskiej, dla której zdefiniowano powyższe zasady, a następnie konsekwentnie zrealizowano pełny zakres prac, jest konserwacja bloków o numerach 2 i 3 na terenie dawnego Auschwitz I w latach 2010–2013, gdzie prace konserwatorskie zostały przeprowadzone wyłącznie w zakresie konserwacji technicznej, a roboty budowlane i prace polegające na wprowadzeniu do budynków nowych instalacji niezbędnych dla jego zabezpieczenia (ogrzewanie, wentylacja) zostały wykonane zgodnie z zasadą minimalnej ingerencji i poszanowania materii obiektu (fot. 2, 3).

Fot. 2. Sanitariaty w bloku nr 2 dawnego KL Auschwitz I – widoczne odsłonięte podczas prac konserwatorskich dekoracje ścian pochodzące z okresu funkcjonowania obozu oraz elementy nowych instalacji, wprowadzone z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury budynku (fot. A. Śmiałek)

Fot. 3. Sposób wprowadzenia instalacji ogrzewania budynku wyłącznie z wykorzystaniem przestrzeni podłóg drewnianych (fot. Z. Drabczyk)

Fot. 4. Elementy drewnianej konstrukcji baraku wzmocnione zgodnie z zasadą minimalnej ingerencji
(Fot. Z. Drabczyk)

Na terenie dawnego Auschwitz–Birkenau występuje historyczna zieleń, która również podlega ochronie. Szczególnie cenne są historyczne drzewa, które pamiętają czasy funkcjonowania obozu, niektóre z nich były sadzone rękami więźniów. Prace mają na celu taką pielęgnację drzewostanu, aby wszystkie historyczne drzewa mogły przetrwać jak najdłużej. Jeżeli nie ma możliwości zachowania drzew z uwagi na ich zły stan fitosanitarny, prowadzone są prace rewaloryzacyjne, oparte między innymi na analizie materiałów archiwalnych. Polegają one na wymianie drzew w złym stanie na nowe, z zachowaniem dokładnie takiego gatunku, jaki występował pierwotnie. Przykładem tego typu działań jest rewaloryzacja zadrzewienia topolowego na terenie dawnego KL Auschwitz I.

Poza historycznym terenem z zachowanymi na nim obiektami budowlanymi i elementami infrastruktury zachowały się również przedmioty i dokumenty – muzealia i archiwalia. Mimo faktu, iż w zbiorach Muzeum znajdują się obiekty masowe (m.in. tysiące butów, garnków, szczotek), konserwacja na masową skalę (np. archiwaliów) nie jest prowadzona. Każdy obiekt jest traktowany indywidualnie, a program prac dopasowywany jest do konkretnego obiektu i jego stanu zachowania. Dzięki temu, w efekcie prac konserwatorskich, nawet dziś możliwe jest pozyskanie dodatkowych informacji historycznych. Różnorodność materiałów, z jakimi pracują konserwatorzy Muzeum, jest ogromna: od klasycznych materiałów, w przypadku których metody konserwacji są doskonale znane po obiekty wykonane z tworzyw sztucznych czy innych materiałów praktycznie nie spotykanych dotychczas w konserwacji zabytków; z tego względu konserwacja jest zwykle również dużym wyzwaniem technologicznym.

Muzeum przez dziesięciolecia wypracowywało doświadczenia, dzięki którym obecnie możemy otoczyć Miejsce Pamięci i wszystkie zachowane obiekty metodyczną, profesjonalną i konsekwentnie

realizowaną opieką. Na bazie tych doświadczeń stworzono tu w 2003 r. pracownię konserwatorskie, a następnie – podsumowując potrzeby konserwatorskie – opracowano Globalny Plan Konserwacji, czyli całościowy, wieloletni program systematycznych działań konserwatorskich mających na celu zabezpieczenie wszystkich pozostałości po KL Auschwitz.

Odpowiedzią na potrzeby konserwatorskie było powstanie Fundacji Auschwitz-Birkenau, która dzięki środkom finansowym przekazanych przez kilkadziesiąt państw oraz darczyńców indywidualnych utworzyła fundusz wieczysty z którego zysków finansowana jest konserwacja wszystkich autentycznych pozostałości po byłym niemieckim nazistowskim obozie koncentracyjnym i zagłady Auschwitz.

Pierwszym etapem prac prowadzonych w ramach Globalnego Planu konserwacji od roku 2012 były szeroko zakrojone badania dzięki którym rozpoznano materię samych obiektów, jak również prowadzono poszukiwania najlepszych sposobów zabezpieczenia obiektów pod względem konserwatorskim i budowlanym. Działania prowadzone w ramach Globalnego Planu Konserwacji skupiają się obecnie przede wszystkim na obiektach murowanych odcinka BI dawnego KL Auschwitz II-Birkenau. Na tym obszarze zachowało się do dnia dzisiejszego 45 murowanych budynków, pełniących w czasie istnienia obozu funkcje mieszkalne, sanitarne, szpitalne i administracyjne. Konserwacja tych obiektów jest dużym wyzwaniem ze względu na konstrukcję, technologię wykonania i stan zachowania obiektów. Brak analogii, podobnych doświadczeń konserwatorskich i budowlanych, a także rozwiązań technologicznych, które mogłyby zostać zastosowane podczas konserwacji baraków odcinka BI powoduje konieczność poszukiwania nowych rozwiązań, nierzadko dedykowanych i opracowywanych wyłącznie na potrzeby tych obiektów.

Fot. 5 Prace konserwatorskie prowadzone w barakach murowanych odcinka BI, (fot. B. Bartyzel)

PODSUMOWANIE:

Pomimo upływającego czasu, dzięki konserwacji prowadzonej przez interdyscyplinarny, profesjonalny zespół Miejsce Pamięci Auschwitz-Birkenau, poprzez swój autentyzm, oddziałuje na kolejne pokolenia i każdego kto doświadcza bezpośredniego kontaktu z historycznym miejscem. Przestrzeń i znajdujące się na niej pozostałości pozwalają uzmysłowić sposób funkcjonowania systemu obozów i podobozów Auschwitz, a także przybliżyć wiedzę o systemie obozów oraz ośrodków zagłady III Rzeszy. Zachowana oryginalna substancja tworzy niepowtarzalny krajobraz, ukazując trudną do wyobrażenia skalę obozu koncentracyjnego i zagłady. Pozwala jednocześnie na wyjątkowe, namacalne przeżywanie najbardziej tragicznej historii XX w., a także stanowi punkt wyjścia dla działań edukacyjnych kształtujących odpowiedzialne postawy wśród młodego pokolenia. Poza wartością dokumentalną, świadectwem losów więźniów i ich oprawców, niesie ze sobą olbrzymi ładunek emocjonalny, przybliżając ówczesną, tragiczną trudną do wyobrażenia współczesnemu człowiekowi obozową rzeczywistość. Prace związane z zachowaniem i konserwacją Miejsca Pamięci są szczególnie ważne dzisiaj – w momencie, kiedy odchodzą ostatni świadkowie najbardziej tragicznego dziedzictwa XX wieku.

Od ponad 70 lat trwają wysiłki dla zachowania materialnych świadectw Auschwitz. Dzięki konserwacji możliwe jest prowadzenie działań edukacyjnych, których siłą i filarem jest autentyzm tego miejsca. Zachowanie prawdy o Auschwitz jest jednak przede wszystkim sposobem ocalenia pamięci o ofiarach tego miejsca – ludziach, po których ślad miał zniknąć na zawsze.